

Υγεία, ιατρική και ηθική

/ [Πεμπτουσία](#)

image not found or type unknown

Η αναζήτηση ηθικής λύσης στα προβλήματα που έχουν σχέση με τα θέματα υγείας, είναι μια διαδικασία περίπλοκη. Ανάμεσα στο ηθικό και μη ηθικό υπάρχει μια δυσδιάκριτη κλίμακα αντιθέσεων. Το γεγονός αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχουν πολλές βιοηθικές θέσεις που γέννησε ο ιδεολογικός πλουραλισμός του δυτικού κόσμου.

Η σύγχρονη ιατρική τεχνολογία και βιολογία έχουν συντελέσει στην αντιμετώπιση ποικίλων ασθενειών. Ταυτόχρονα όμως έχουν καταστήσει την ιατρική έντονα παρεμβατική με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ηθικά διλήμματα. Με την επίλυση αυτών ασχολείται η Βιοηθική.

Ο όρος Βιοηθική¹ χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1971 από τον Αμερικανό βιοηθικό Potter van Rensselaer. Η Βιοηθική² σχετίζεται με τις ηθικές προεκτάσεις των διαφορετικών επιστημονικών πεδίων της Γενετικής, Βιοτεχνολογίας και Βιοϊατρικής και ανάλογα με την οπτική γωνία του ερευνητή πραγματεύεται από φιλοσοφική, κοινωνιολογική, θεολογική ή νομική πλευρά.

Με άλλα λόγια η Βιοηθική καλείται να προσδιορίσει τις ενέργειες και τις παρενέργειες της Βιοϊατρικής, να θεσπίσει τα όρια ανάμεσα στις θετικές και αρνητικές συνέπειες της επιστήμης στον άνθρωπο. Με τον όρο ηθική εννοούμε τις

αρχές, το σύστημα αξιών που θέτουμε ώστε να προχωρήσουμε στο διαχωρισμό του σωστού ή καλού με το λάθος ή κακό.

Στην Ελλάδα, από το 1998, το επίσημο γνωμοδοτικό όργανο σε θέματα Βιοηθικής είναι η Εθνική Επιτροπή³ Βιοηθικής. Η Επιτροπή ασκεί συμβουλευτικές αρμοδιότητες με δική της πρωτοβουλία ή εφόσον ζητηθεί, προς οποιοδήποτε όργανο της Πολιτείας.

Στους νεότερους χρόνους αμφισβητήθηκε η αυθεντία της θρησκείας ως πηγή ηθικών αξιών και οι αξίες αναζητούνται στα διάφορα φιλοσοφικά συστήματα. Ταυτόχρονα και η ίδια η υπόσταση της θρησκείας προσέλαβε διαφορετικές προοπτικές μέσα σε ένα περιβάλλον όπου η θρησκεία δεν έχει αποκλειστικό χαρακτήρα αλλά υπάρχουν διάφορες ομολογίες πίστεως με διαφορετικές ηθικές προσεγγίσεις.

Κάθε ηθικό σύστημα βασίζεται σε μια φιλοσοφία για τον άνθρωπο και κάθε φιλοσοφία για την ανθρώπινη φύση θέτει ηθελημένα ή αθέλητα τις βάσεις για έναν κώδικα ηθικής συμπεριφοράς. Η αδυναμία συγκρότησης ενός κοινά αποδεκτού ηθικού συστήματος⁴ ως βάση για την επίλυση των ηθικών ζητημάτων, στο σύγχρονο κόσμο, οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει μια πλήρους νοήματος θέση για την ανθρώπινη φύση. Η ηθική ως έννοια μπορεί να διαφοροποιηθεί από άνθρωπο σε άνθρωπο και περιέχει πολύπλευρες εκφάνσεις ιατρικές, ψυχολογικές, φιλοσοφικές, κοινωνικές, θεολογικές και οικονομικές.

Μέσα από την ύπαρξη πολλών διαφορετικών ηθικών συστημάτων αξιών η ηθική σχετικοποιείται. Αν δεχθούμε ότι οι απόψεις όλων για την ηθική πρέπει να γίνονται σεβαστές τότε σε κάθε περίπτωση ισχύει διαφορετική ηθική προσέγγιση. Αποδεχόμαστε κάτι ως ηθικό διότι είναι ηθικό για τον άλλο. Με τον τρόπο αυτό έχουμε πολλαπλή ταυτόχρονη συγκατάθεση θέσεων ενός ζητήματος. Μπορεί για παράδειγμα η ευθανασία να αποτελεί φόνο ή αυτοκτονία για κάποιον και αξιοπρεπή λύση ενός προβλήματος για κάποιον άλλο. Η επιδοκιμασία ενός γεγονότος, στη συγκεκριμένη περίπτωση της ευθανασίας, ως δικαίωμα του άλλου συναινεί ουσιαστικά στην πραγματοποίησή της όχι γιατί θεωρείται ηθικά σωστή αλλά γιατί ο άλλος την θεωρεί σωστή.

Η ηθική μπορεί να θεωρηθεί ως γενική αρχή παραδεδομένη στο γεγονός ότι υπάρχουν ηθικές αρχές ή να εφαρμόζεται κατά περίπτωση. Ένα ηθικό σύστημα αξιών μπορεί να ισχύει απόλυτα σε κάθε περίπτωση ή να εφαρμόζεται διαμορφωμένο μέσα από τις επιμέρους παραμέτρους της κάθε περίπτωσης. Αποτελεί, με άλλους λόγους, απόλυτο γεγονός ή εξετάζεται ανάλογα με την κάθε περίπτωση. Αν δεχθούμε ότι οι απόψεις όλων για την ηθική πρέπει να γίνονται

σεβαστές τότε δεν υπάρχει σχετικό αλλά απόλυτο για τον καθένα. Αποδεχόμενοι ότι η ηθική είναι σχετική ουσιαστικά οδηγούμαστε στην αποδοχή διότι δε θέλουμε να παραδεχτούμε ότι ο άλλος κάνει λάθος. Όμως δεν μπορούμε να έχουμε δύο αλήθειες που να θεωρούνται σωστές για παράδειγμα το τι είναι φόνος. Πιστεύουμε κάτι ως ηθικό διότι είναι ηθικό για τον άλλο. Το ηθικό για το συνάνθρωπο όμως μπορεί να τον οδηγήσει στην επιλογή της ευθανασίας από την πλευρά του αρρώστου και στην υλοποίησή της από την πλευρά του φροντιστή με συνέπειες όχι ηθικές αλλά οντολογικές.

Σημειώσεις

1 University of Wisconsin, School of Medicine and public health, "Global Bioethics", στο διαδικτυακό τόπο: http://mcardle.oncology.wisc.edu/faculty/bio/potter_v.html, ημερομηνία ανάκτησης: 5/5/2014.

2 Αν. Μαρά, «Σύγχρονα ζητήματα οικολογίας και Βιοηθικής», στο Σπ. Αθανασοπούλου-Κυπρίου, Στ. Γιαγκάζογλου, Αν. Μαράς, Η Ορθοδοξία ως Πολιτισμικό επίτευγμα και τα προβλήματα του σύγχρονου ανθρώπου, τόμος Γ', Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2008,σελ. 161.

3 Ελληνική Δημοκρατία-Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής, «Αρμοδιότητες», στο διαδικτυακό τόπο: <http://www.bioethics.gr/>, ημερομηνία ανάκτησης: 5/3/2014.

4 Η. Τ. Engelhardt, Τα θεμέλια της Βιοηθικής. Μια χριστιανική θεώρηση, μετάφραση Π. Τσαλίκη-Κιόσογλου, Αθήνα, Αρμός, 2007, σελ. 37-38.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ ξεκινά σήμερα τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ – ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστήμιου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.